

Agency Arrangeren

Speelruimte voor jongeren als changemakers

Verslag Werkplaats met praktijk,
onderwijs, onderzoek en beleid

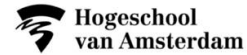
Auteur: Marjolijn Distelbrink

Medewerkers: Sebastian Abdallah, Mehmet Day, Marjolijn Distelbrink,
Tarik Pehlivan, Esther Schelvis, Inti Soeterik, Monique Volman

Amsterdam, december 2023

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

StudieZalen.
Onderwijs & Welzijn

Combiwel

**SOCIAAL
CEMENT**

VERWEY Instituut
JONKER

A STICHTING
ALEXANDER

CONTACTGEGEVENS

info@kenniscentrumongelijkheid.nl

Programmaleider: Sebastian Abdallah
Centre of Expertise Urban Education
Hogeschool van Amsterdam
s.e.abdallah@hva.nl

Programmaleider: Monique Volman
Afdeling Pedagogische en Onderwijs-
wetenschappen, Universiteit van Amsterdam
m.l.l.volman@uva.nl

Verwey-Jonker instituut

Marjolijn Distelbrink, senior onderzoeker
Inti Soeterik, senior onderzoeker
Mehmet Day, onderzoeker

Stichting Alexander

Tarik Pehlivan, adjunct directeur
Esther Schelvis, onderzoeker
Mamtaz Yusuf, onderzoeker

PARTNERORGANISATIES IN HET CONSORTIUM

Combiwel Amsterdam

Soumia Abalhaia, jongerenwerker
Nourdin Dibi, jongerenwerker

Sociaal Cement

Thibault Gambin, projectleider en coördinator
Coen van Heteren, directeur

StudieZalen

Nina Wendel, projectcoördinator

Studio 52nd

Fanneke Verhallen, artistiek leider

OSB en Swazoom

Sjoerd Bakker, jongerenwerker

Inhoud

De bron: onderzoek en actieteams	1
Agency voelen	2
Agency arrangeren uitgelegd	3
Voorbeelden uit de actieteams	4
Onderling gesprek	5
Enkele highlights	5
Meer informatie	9

Werkplaats Agency Arrangeren. Speelruimte voor jongeren als changemakers

Datum: donderdag 7 december 2023, 14:00-17:00u, Ru Pare, Amsterdam

Op 7 december organiseerden onderzoekers van vier onderzoeksorganisaties samen met 5 praktijkorganisaties, het Kenniscentrum Kansengelijkheid en KeTJAA een werkplaats in Ru Pare, over hoe we in de samenleving letterlijk en figuurlijk voor meer speelruimte voor jongeren kunnen zorgen. In hun leven passen jongeren zich aan verschillende bestaande realiteiten aan. Maar er is genoeg te verbeteren in die realiteiten. Dat vraagt niet om aanpassing van jongeren maar om mogelijkheden om die realiteiten actief te bewerken. Daar ging de werkplaats over.

De bron: onderzoek en actieteams

Tijdens de werkplaats werden bevindingen gedeeld die voortkomen uit onderzoek en ontwikkeling met vijf organisaties in het sociale, culturele en educatieve domein in de periode 2022-2023. Vanaf 2022 waren dit jongerenwerk in school bij OSB (Swazoom), Studio 52nd, dat theater maakt dat de ongehoorde stem van jongeren laat horen en dialoog organiseert daaromheen, en Studiezalen, dat jongeren helpt om succesvol te zijn op school en in het verdere leven via onder andere huiswerkbegeleiding en lifecoaching. In 2023 kwamen hier Combiwel Nieuw West (jongerenwerk in school) en Sociaal Cement (dat invloed van jongeren in de wijk en op scholen ondersteunt) bij. In alle vijf de organisaties waren actieteams met jongeren in the lead die iets wilden veranderen voor jongeren in hun omgeving. De onderzoekers die bij de actieteams aansloten werken bij de Hva, de UvA, Stichting Alexander en het Verwey-Jonker Instituut.

Agency voelen

De bijeenkomst opende en sloot af met twee krachtige optredens van jongeren van **The Good Noise**, Ebony Winter en Raouan. Zij maakten met hun songs 'Black is beautiful' en 'I'm the boss' meteen invoelbaar wat agency van jongeren is.

Agency arrangeren uitgelegd

Sebastian Abdallah legde tijdens de bijeenkomst uit wat Agency arrangeren is. Agency gaat over het vermogen, de passie en het zelfvertrouwen om te handelen. Dat zit in personen, maar ook in de relatie tussen personen. Het gaat om wat daar gebeurt: hoe kun je agency arrangeren? Wij hebben ons daarbij als consortium gericht op het uitvinden hoe vooral ook collectieve agency kan worden gestimuleerd, gearrangeerd. Wat is daarvoor nodig? Want: je kunt heel hard proberen je aan te passen aan een omgeving die jou naar beneden trekt of geen gelijke kansen biedt, maar soms komt de vraag op 'is dit niet dweilen met de kraan open?', gevolgd door de vraag 'waar zit de kraan?'. Ofwel: hoe kan ik in de 'zee waar ik in zwem' iets veranderen zodat mijn of onze kansen beter worden. Hoe kunnen we speelruimte creëren voor changemakers?

Voorbeelden uit de actieteams

Soumya en Nordin van Combiwel probeerden als jongerenwerkers in school iets te organiseren. De jongeren waren in the lead, het sloot aan bij het concept Youth Organizing waar ze al mee bezig waren. Het bleek belangrijk echt te zorgen dat de jongeren aan zet bleven. En ze te helpen door ze te bevragen, te zorgen dat ze bij elkaar kwamen, ze te blijven motiveren. Het proces bleek al veel agency op te leveren, de jongeren ontwikkelden vaardigheden, deden nieuwe dingen, waren trots. Maar om het tot een goed einde te brengen was niet eenvoudig, bleek bij de ene school. Daar waren de jongeren relatief jong (12-13), het bleek een opgave ze na school nog te verleiden op school iets te doen, en ze woonden ook niet dicht bij elkaar. Dit betekent niet dat speelruimte creëren met hen niet mogelijk is. Wel is het leerproces voor volwassen professionals en omringende omgeving om dat goed vorm te geven (te arrangeren). Op de andere school lukte het de jongeren uiteindelijk wel om een mooie activiteit te organiseren. Beide jongerenwerkers willen hiermee door.

Coen van Sociaal Cement vertelde hoe hij altijd met jongeren bezig is om participatie te bevorderen, door activiteiten die passen bij hun eigen leefwereld en die maken dat ze op hun wijze deelnemen aan de samenleving en invloed krijgen. Coen vond begrippen als agency, agenderen, uitdagen, behulpzaam. De deelname aan het project heeft hem inzichten opgeleverd rond 'slim rebelleren'. Dat het zinvol is om steeds de verbinding te blijven zoeken. Ja, actie is nodig en dat kan schuren, maar meer vanuit een verbindende energie in plaats van anti-energie. De ander meenemen in waar wij als jongeren staan en ons perspectief laten voelen'.

Onderling gesprek

Tijdens de bijeenkomst was veel ruimte voor het onderlinge gesprek tussen de 60 deelnemers, waaronder onderzoekers, praktijkprofessionals uit diverse organisaties, en enkele jongeren en beleidsvertegenwoordigers. Naast het delen van bevindingen ging het er uitdrukkelijk om dat aanwezigen tot eerste uitwerkingen komen van hoe we de agency (veranderkracht) van jongeren kunnen bevorderen in ons eigen beleid, praktijk, onderwijs en onderzoek.

Enkele highlights

- Studiezalen: Denktank opgericht door jongeren. Deze denktank en peer-to-peer coaching zijn openingen voor werken aan meer collectieve doelen en met actieve rol van jongeren. De jongeren bedachten het woord veranderkracht als Nederlandse vertaling van Agency! NB.: een denktank of peer-to-peer coaching goed neerzetten kost tijd en ruimte; die was er nog niet altijd door de vele andere ambities.
- MDT of jongerenwerk in school inzetten voor betere belangenbehartiging van jongeren is een kansrijke weg! Wel goed kijken hoe je tussenruimtes kunt creëren en jongeren kan motiveren mee te doen zonder het 'schoolgevoel'. Of bijv. vormen zoeken waarbij jongeren het woord mogen doen en volwassenen luisteren; ook agency meer invlechten in de onderwijstijd zelf.
- De spreekkamer uit, als JGZ verpleegkundige op het Voortgezet Onderwijs; de school in en luisteren! Goed kijken wat jouw rol is, en verbinden met anderen zoals jongerenwerk in school en netwerkpartners.
- Bij samenwerking met jongeren eigen einddoelen kunnen loslaten! Geen beloften doen aan jongeren of aan je organisatie die je niet kunt waarmaken. Niet al zelf invullen wat wel of niet gewenste onderwerpen zijn. Heb vertrouwen in de jongeren. Docenten en schoolleiding moeten ruimte maken en samen met leerlingen kijken wat goede kaders zijn.
- Steeds de balans vinden tussen ruimte geven en structuur aanbieden als kader waarbinnen agency kan bloeien; rollen van verschillende betrokkenen met hun eigen posities goed afbakenen. Jongerenwerker of sociaal werker kan door aandacht voor agency de mentor en docenten verlichten en leerlingen ondersteunen. Is ook de link naar andere netwerkpartners.

- Meer ruimte en tijd nodig voor het maatwerk dat succesvolle participatie van jongeren vraagt. En reflectie: blij jezelf afvragen wat werkt om kwetsbare jongeren te betrekken. Ga niet zelf heel hard werken en trekken aan een dood paard. Maak het van hen!
- Op school ruimte voor sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen/jongeren is nodig. Nu zitten ze erg klem in verwachtingen (prestatiedruk) en systemen. De stem van jongeren die problemen veroorzaken wordt nog niet goed gehoord. Zij hebben ook nuttige dingen in te brengen als er naar ze wordt geluisterd.
- Agency ontwikkelen is een kans om jongeren vanuit een veilige ruimte zo stevig mogelijk de wereld in de sturen: maak jongeren eigenaar van hun eigen traject en toekomst. Benut de school als mini-samenleving. Leerlingen worden nog onvoldoende uitgedaagd om zelf na te denken of kritisch te zijn. Meer ruimte voor 'team pedagogiek' op scholen!
- Andere mindset nodig bij professionals: leer luisteren en reik niet meteen zelf een oplossing aan. Hoe kijk je naar jongeren? Hoe bezie je hun gedrag? Waar komt het vandaan? Maak gebruik van de kracht van hun verhalen; zij kunnen elkaar daarmee ook inspireren.
- Sluit aan bij de leefwereld van jongeren; gebruik creatieve vormen zoals theater op school en maatschappelijke projecten om hen met agency te laten oefenen; vaardigheden op te laten doen. Breng informatie naar jongeren op plekken waar zij zijn. Mooi voorbeeld: Stichting Strong (MBO/HBO jongeren die kinderen leren over kinderrechten op school).

- Zorg voor respect voor jongeren; creëer een open klimaat op scholen, nu vaak nog erg top down. Investeer in de relatie. Zorg dat ook de stille jongeren gehoord worden!
- Denk na over vormen die aanspreken, zoals sportactiviteiten of inzet van rolmodellen uit de wijk om jongeren te betrekken. Zorg voor plekken in de wijk waar jongeren bij elkaar kunnen komen. Denk ook aan social media als belangrijke leefwereld voor jongeren.
- Stel je kwetsbaar op als professional naar jongeren, wees een broer, een vader, deel jouw verhalen en zorg dat jongeren hun verhalen aan je kunnen vertellen. En doe er dan ook wat mee. Zie jongeren als gelijkwaardig. Ook al zijn er verschillende rollen.
- Betrek jongeren vanaf het begin en wees helder over wat ze kunnen verwachten. Sla jongeren niet over, bijv. door alleen met de ouderraad te spreken.
- Denk niet dat jongeren in het VMBO niet naar Parijs of Rome hoeven; neem ze serieus. MBO jongeren leren vaak al van jongs af aan dat ze moeten doen wat er gezegd wordt. Grotere uitdaging om daar nog speelruimte met ze te creëren.
- Er zijn verschillende vormen van participatie of agency mogelijk; er is geen blauwdruk.
- Neem niet de regie maar geef ruimte, maar ook kaders (veiligheid/richting), om agency te kunnen laten bloeien. Zo kun je groeien van landingsplek naar lanceringsplek!
- Doe het niet in je eentje! Vorm allianties en werk samen om een arrangement te kunnen bieden aan jongeren. Mooi voorbeeld: Girls Forward (groepsbijeenkomsten met thema's en vaardigheden oefenen met meiden, met maatsch partners, meiden geven input)
- In de opleidingen (Social work, PABO) mag agency nog veel meer aandacht krijgen!
- Betaal jongeren als je wat extra's van ze vraagt. En zorg vooraf dat hun plannen kunnen!

Een quote van een onderzoeker van de Universiteit Leiden naar agency op vo-scholen, tot slot:

'Ik sprak een leerling, die mocht niet meer de conciërge helpen, niet meer in het leerlingenpanel want z'n cijfers waren slecht. Ze wilden al die dingen van hem afpakken. Eerst zorgen dat je cijfers goed zijn en dan pas weer leuke dingen. (..) Zijn oom en tante zetten zich in om fietsen te repareren voor mensen, deze jongen haalde daar veel voldoening uit. Ik heb hem daar op bevroegd, hoe heeft dit effect op je school en leren? Ja, leren gaat daar onderdoor, soms maak ik afweging want ik vind die fietsen maken ook belangrijk. Ik vind het jammer dat ik beknot wordt in van waarde zijn via het leerlingpanel, daar wordt ik niet beter gemotiveerd van om te leren. (..) De docenten waren er stug in, leerling moet gewoon leren en betere cijfers halen. Ik moest toen echt macht in zetten om die docenten te laten afwijken en uiteindelijk is het helemaal goed gekomen met die jongen. Hij had het dus wel bij het rechte eind'. Uit haar eigen baan als docent weet ze: als docent moet je ook agency hebben. We hebben nauwelijks ruimte om iets creatiefs te laten ontstaan; het vraagt ook wat van ons en van de voorwaarden (niet geleefd worden van de ene naar de nadere toetsweek).

Meer informatie

Over wat agency arrangeren is en vraagt maakten we een mini-docu geschikt voor praktijk en hoger onderwijs, en een praktijkhandreiking (update van een eerdere uit 2022). Zie hiervoor: [Kenniscentrum Ongelijkheid](#).

Over het werk in jaar 1 verschenen vier deelrapporten, een overkoepelend rapport van jongerenonderzoekers en een literatuurstudie. Zie: [It takes the city to raise the child – Kenniscentrum Ongelijkheid](#). We hebben ook een artikel gepubliceerd in [Pedagogiek in Praktijk](#) dat daar tegen betaling te krijgen is. De tekst zonder opmaak is [hier](#) te vinden.

De werkplaats is mogelijk gemaakt door het Kenniscentrum Ongelijkheid.

<https://www.kenniscentrumongelijkheid.nl/>

En kwam tot stand in partnerschap met de Regionale Kenniswerkplaats Jeugd Amsterdam-Amstelland (KeTJAA). <https://neja.nl/ketjaa/>. KeTJAA doet onderzoek en organiseert kennisuitwisseling voor betere ondersteuning van jongeren in de regio.

In contact blijven?

De onderzoekers blijven graag horen wat jullie met de begrippen kunnen en jullie eventuele plannen om agency meer te bevorderen ondersteunen, ook vanuit KeTJAA. Neem contact op met de onderzoekers via:

Sebastian Abdallah (projectleider, HVA) s.e.abdallah@hva.nl en 06-21156070

Marjolijn Distelbrink (Verwey-Jonker Inst./KeTJAA) mdistelbrink@verwey-jonker.nl en 06-34738628

Andere in dit verslag nog niet genoemde betrokkenen bij het project zijn: jongeren uit de praktijkorganisaties, Fan Verhallen (Studio 52nd), Sjoerd Bakker (OSB), Monique Volman (UvA), Mehmet Day, Inti Soeterik, Rominique Van Rhemen (Verwey-Jonker Inst.), Tarik Pehlivan en Esther Schelvis (St Alexander) en verslagleggers en ondersteuners op 7 december!

Stichting Kenniscentrum Ongelijkheid

Bezoekadres: HVA – Theo Thijssenhuis
(Wibautstraat 2, Amsterdam)

Postadres: Postbus 2171, 1000 CD Amsterdam

www.kenniscentrumongelijkheid.nl